YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

25 päivänä kesäkuuta 1997 *

Asiassa T-7/96,

Francesco Perillo, toiminimellä ITAM SIDER liiketoimintaa harjoittava yrittäjä, Altamura (Italia), edustajanaan asianajaja Mario Spandre, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Pierre Thielen, 21 rue de Nassau,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja Étienne Lasnet, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

jossa kantaja vaatii EY:n perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan nojalla, että hänelle korvataan se vahinko, jonka hän väittää kärsineensä Euroopan kehitysrahaston rahoittaman ohjelman toteuttamisen yhteydessä,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti A. Saggio sekä tuomarit V. Tiili ja R. M. Moura Ramos,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.1.1997 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian tosiseikat

1 Neuvosto ja komissio ovat hyväksyneet 15.12.1989 Loméssa allekirjoitetun neljännen AKT—ETY-yleissopimuksen 25 päivänä helmikuuta 1991 tehdyllä päätöksellä 91/400/EHTY, ETY (EYVL L 229, s. 1, jäljempänä yleissopimus). Yleissopimuksen 222 artiklan mukaan AKT-valtiot ja yhteisö panevat yleissopimuksen mukaisesti rahoitetut tukitoimet täytäntöön läheisessä yhteistyössä. Tähän velvoitteeseen

sisältyy muun muassa se, että AKT-valtioiden vastuulla on hankkeiden ja ohjelmien aineiston valmistelu ja esittely, että yhteisön vastuulla on hankkeita ja ohjelmia koskevien rahoituspäätösten tekeminen sekä että AKT-valtioiden ja yhteisön yhteisvastuulla on hankkeiden ja ohjelmien riittävän, nopean ja tehokkaan täytäntöönpanon varmistaminen.

2 Tältä osin yleissopimuksen 316 artiklassa säädetään, että komissiota edustaa kussakin AKT-valtiossa tai kussakin AKT-valtioiden alueellisessa ryhmässä asiamies. Yleissopimuksen 317 artiklan mukaan asiamiehen tehtävänä on helpottaa ja nopeuttaa hankkeiden ja ohjelmien valmistelua, tarkastelua ja täytäntöönpanoa läheisessä yhteistyössä sen AKT-valtion, jossa hänen asemapaikkansa on, kansallisen tulojen ja menojen hyväksyjän kanssa. Yleissopimuksen 312 artiklan mukaan asianomaisen AKT-valtion hallitus nimeää kansallisen tulojen ja menojen hyväksyjän, joka edustaa valtiotaan kaikissa AKT—ETY-yhteistyön mukaisesti rahoitettavissa toimissa, kuten Euroopan kehitysrahaston (jäljempänä EKR) varoilla rahoitetuissa toimissa.

3 Vuonna 1993 kantajan omistama ITAM SIDER -niminen italialainen yritys voitti EKR:n rahoittaman ohjelman yhteydessä toteutetun hankintasopimuksen tarjouskilpailun. Kyseisessä sopimuksessa sovittiin 40 000 tyhjän kaasupullon toimittamisesta Société mauritanienne de gaz -nimiselle yritykselle (jäljempänä Somagaz, kotipaikka Nouakchott, Mauritania), joka oli sopimuksen ostajapuoli.

4 Hankintasopimus, jonka suuruudeksi sovittiin 66 384 000 ouguijaa (MRO) (summa, jonka oli sovittu vastaavan 457 144 ecua), allekirjoitettiin 27.6.1993. Hankintasopimuksessa määrättiin, että "tavarantoimittaja sitoutuu täyttämään hankintasopimuksen sen ehtojen mukaisesti ostajan sille suorittamaa maksua vastaan", ja että "ostaja sitoutuu suorittamaan tavarantoimittajalle vastikkeena sopimuksen täyttämisestä hankintasopimuksessa sovitut summat".

5 Yleisten sopimusehtojen 43 artiklassa määrätään, että sopijapuoli syyllistyy sopimusrikkomukseen silloin, jos hän ei täytä jotakin hankintasopimuksen mukaista velvoitettaan, missä tapauksessa toisella sopijapuolella on oikeus saada vahingonkorvausta ja/tai purkaa sopimus. Näiden sopimusehtojen 44 artiklassa määrätään edellytykset, joiden vallitessa ostaja voi purkaa sopimuksen.

6 Asianosaisten välillä on riidatonta, että hankintasopimus oli sovittu täytettäväksi viimeistään 13.9.1993.

7 ITAM SIDER toimitti heinäkuussa 1993 Somagazille hankinnalle sopimuksenmukaisen täyttämisen vakuudeksi pankkitakauksen, jonka suuruus oli 10 prosenttia hankintasopimuksen arvosta. ITAM SIDER ilmoitti saman kuukauden lopussa Somagazille aloittaneensa pullojen tuotannon; samalla se ilmoitti, että sen tehdas pidetään suljettuna 5.—28.8.1993.

8 Somagaz kehotti 22.8.1993 ITAM SIDERiä lähettämään sille laskun ennakkomaksusta, jonka suuruus oli 60 prosenttia hankintasopimuksen arvosta; lisäksi Somagaz pyysi sitä liittämään laskuun ennakon suuruisen pankkitakauksen. ITAM SIDER lähetti tämän laskun, mutta liitti siihen pankkitakauksen, joka kattoi ainoastaan 25 prosenttia hankintasopimuksen arvosta. Somagaz maksoi tämän vuoksi ITAM SIDERille ennakkona 25 prosenttia hankintasopimuksen arvosta.

9 ITAM SIDER lähetti 5.10.1993 Mauritaniaan 7 007 pulloa. Se lähetti 1.12.1993 toisen, 24 381 pullon suuruisen erän. Kolmas, 6 779 pullon erä lähetettiin 7.2.1994 ja viimeinen, 1 889 pullon erä 14.2.1994.

10 Somagaz sai ensimmäisen erän 6.12.1993 ja arvosteli pullojen laatua. Se ilmoitti arvostelunsa kantajalle 7.12.1993 ja 13.12.1993 lähettämillään telekopioilla.

Somagaz ilmoitti 14.12.1993 arvostelusta myös Mauritanian tulojen ja menojen hyväksyjälle, jota se pyysi hankkimaan asiantuntijan pullojen laadun arvioimiseksi.

11 Mauritanian tulojen ja menojen hyväksyjä pyysi 20.12.1993 päivätyllä kirjeellä komission Mauritanian asiamiestä nimeämään asiantuntijan pullojen laadun tarkastamista varten. Asiamies hyväksyi pyynnön ja antoi riippumattoman, kansalaisuudeltaan ranskalaisen asiantuntijan tehtäväksi tulla tarkastamaan pullot ja määrittää, poikkeavatko toimitetut pullot hankintasopimuksen teknisistä eritelmistä, ja jos poikkeavat, niin minkälaatuisia ja -suuruisia erot ovat. Komissio ja teknistä konsultointia tarjoava yritys, jossa nimetty asiantuntija työskenteli, tekivät asiantuntijalausunnon laatimisesta sopimuksen. Konsulttiyrityksen edustaja allekirjoitti sopimuksen 18.2.1994 Pariisissa ja komission Mauritanian asiamies 20.2.1994 Nouakchottissa.

12 Somagaz ilmoitti 20.2.1994 lähettämällään telekopiolla kantajalle, että komission nimeämä asiantuntija aloittaa työnsä Mauritaniassa 21.2.1994 ja pyysi kantajaa olemaan tuolloin paikalla. Kantaja vastasi 24.2.1994 Somagazille, että se pystyy olemaan paikalla Mauritaniassa lentojen varaamisessa ilmenneiden ongelmien takia vasta 5.3. ja 6.3.1994 ja pyysi, että asiantuntijan käynti siirrettäisiin tapahtuvaksi tuolloin. Pyyntöön ei suostuttu. Asiantuntija totesi 1.3.1994, että monin kohdin pullot eivät olleet sopimuksen teknisten eritelmien mukaisia ja ettei niitä voitu käyttää käyttäjille aiheutuvien vaarojen vuoksi.

13 Somagaz ilmoitti 8.3.1993 lähettämällään telekopiolla kantajalle, että se kieltäytyi vastaanottamasta ensimmäistä erää, koska tavara ei ollut sopimuksenmukaista, ja vaati kantajaa sopimuksen purkamisen uhalla toimittamaan loput pullot ennen 23.3.1994. Somagaz purki hankintasopimuksen 21.4.1994 kantajalle lähettämällään telekopiolla. Se perusteli purkamistaan sillä, ettei vaadittua pullomäärää ollut toimitettu ja että ensimmäinen pulloerä oli asiantuntijan toteamalla tavalla virheellinen.

14 Muut pulloerät jäivät Mauritaniaan saavuttuaan pitkäksi ajaksi Nouakchottin satamaan. Asiantuntija totesikin lausuntonsa jälkihuomautuksessa, että 27 000 pulloa oli tuolloin seisonut kyseisessä satamassa lähes kolmen kuukauden ajan. Somagaz ilmoitti kantajalle 26.6.1994 ja 7.8.1994 lähettämillään telekopioilla, että se oli valmis vastaanottamaan Nouakchottin satamassa seisovat pullot edellyttäen, että ITAM SIDER huolehtii niiden kuljetuksesta satamasta Somagazin laitoksiin.

15 Kantaja ilmoitti Somagazille 30.4.1994 lähettämällään telekopiolla, että se nimeää asiantuntijan laatimaan toisen asiantuntijalausunnon ensimmäisestä pulloerästä. Somagaz hyväksyi 17.7.1994 lähettämässään telekopiossa toisen asiantuntijalausunnon hankkimisen. Lopulta kantaja ei ole kuitenkaan nimennyt asiantuntijaa, joten toista asiantuntijalausuntoa ei tehty.

16 Somagaz ilmoitti 18.9.1994 ja 13.12.1994 vastaanottaneensa loput pulloerät. Kantajan mukaan Somagaz on käyttänyt näitä kuten ensimmäisenkin erän pulloja.

17 Kantaja ilmoitti 24.1.1995 komissiolle lähettämässään kirjeessä, ettei Somagaz ollut purkanut sopimusta yleisten sopimusehtojen 44 artiklan mukaisesti, kun se oli ilmoittanut purkamisesta 21.4.1994 lähettämällään telekopiolla.

18 Kantaja esitti Somagazille tavaran toimittamisesta laskut, mutta Somagaz on jättänyt maksamatta hankintasopimuksen mukaisen loppukauppahinnan (75 prosenttia), joka on edelleen suorittamatta. Kantajan mukaan Somagazin toimitusjohtaja

on ilmoittanut hänelle luopuvansa vastustamasta pullojen maksamista 10 prosentin provisiota vastaan. Kantaja väittää pystyvänsä näyttämään todistajilla toteen tämän lahjuksen vaatimisen.

19 ITAM SIDER ei pystynyt vuonna 1995 enää tyydyttämään italialaisia velkojiaan, jotka vaativat sen asettamista konkurssiin. Sitä ei asetettu konkurssiin, mutta sen henkilöstön määrää vähennettiin merkittävästi. Useat pankit irtisanoivat lisäksi kantajan lainat. Somagaz halusi saada takaisin maksamansa ennakon, jonka suuruus oli 25 prosenttia hankintasopimuksen arvosta, mutta se osoittautui mahdottomaksi, koska tämän määrän kattaneen pankkitakauksen voimassaoloaika oli päättynyt 31.12.1993. Somagaz sai sen sijaan suorituksen hankinnan sopimuksenmukaisen täyttämisen varalta annetusta takauksesta, jonka suuruus oli 10 prosenttia hankintasopimuksen arvosta.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

20 Kantaja nosti tässä tilanteessa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 17.1.1996 jättämällään kannekirjelmällä tämän kanteen.

21 Todistaakseen sen väitteensä paikkansapitävyyden, että Somagaz on käyttänyt kantajan toimittamat pullot, kantaja on liittänyt vastaukseensa nauhalta tekstin muotoon puretun keskustelun Somagazin toimitusjohtajan kanssa käydystä puhelinkeskustelusta, jonka kantaja oli nauhoittanut.

22 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Asianosaisia pyydettiin prosessinjohtotoimena kuitenkin vastaamaan kirjallisesti tiettyihin kysymyksiin ennen istuntoa.

23 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 29.1.1997 pidetyssä julkisessa istunnossa.

24 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa vastaajan maksamaan vahingonkorvausta 838 776 ecua sillä varauksella, että vaatimuksen määrää voidaan oikeudenkäynnin aikana korottaa tai alentaa,

— velvoittaa vastaajan maksamaan korkoa vaadituille summille 14.4.1994 alkaen,

— velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut,

— toteaa, että tuomio on täytäntöönpanokelpoinen muutoksenhausta huolimatta.

25 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen,

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Sovellettavat oikeussäännöt

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

26 Kantaja katsoo komission Mauritanian edustuston menetelleen moitittavasti, koska edustusto oli asettautunut asiassa merkittävällä tavalla Somagazin puolelle eikä ollut tutkinut asiaa puolueettomasti. Kantaja on konkretisoinut tätä väitettä kirjelmissään ja suullisen käsittelyn aikana esittämissään lausumissa todeten, että edustusto ei ollut ilmoittanut komissiolle Somagazin vilpillisestä menettelystä, eikä kyseisen yrityksen toimitusjohtajan vaatimasta lahjuksesta; edustusto on hankkinut ainoastaan näennäisen asiantuntijalausunnon; edustusto ei ole huolehtinut molempien osapuolten kuulemisen toteutumisesta menettelyssä eikä asiantuntijalausunnon laadusta; lisäksi kantaja arvostelee edustustoa siitä, ettei tämä ollut havainnut, että hankintasopimuksen purkamistapa oli virheellinen.

27 Kantaja toteaa asiantuntijalausunnon hankkimistavasta erityisesti, että hänet oli kutsuttu 20.2.1994 lähetetyllä telekopiolla olemaan läsnä asiantuntijalausunnon laatimistilaisuudessa, jonka piti alkaa 21.2.1994. Kantaja korostaa, että näin ollen lausunto ei voinut olla sellainen kuin kontradiktorinen periaate edellyttää, sillä hänen oli mahdotonta olla Nouakchottissa 21.2.1994 oleskeluluvan saannin kestämisen ja Mauritanian lentojen varauksiin liittyneiden ongelmien takia. Kantajan mukaan hänen kuulematta jättämisensä on luettava komission edustajan syyksi, koska tämä on nimennyt asiantuntijan ja sopinut kaikista järjestelyistä tämän kanssa.

28 Kantaja on täsmentänyt oikeudenkäynnin aikana, että hän katsoo tämän menettelyn seurauksena aiheutuneen vahingon määräksi 838 776 ecua. Määrä koostuu seuraavasti: 338 775 ecua (eli hankintasopimuksen loppusummasta vielä maksamatta oleva 75 prosenttia) korvauksena laskujen maksamatta jättämisestä aiheutuneesta vahingosta, 500 000 ecua korvauksena laskujen maksamatta jättämisen lisäksi aiheutuneesta taloudellisesta ja rahoitukseen liittyvästä vahingosta, joka koostuu hankintasopimuksen johdosta kantajan Mauritaniaan tekemien matkojen kuluista ja ITAM SIDERin yritysrakenteelle aiheutuneista vahingoista ja lisäksi tässä

vaiheessa yksi ecu, jota vaaditaan korvaukseksi kaikesta siitä vahingosta, jota ei ole eritelty edellä. Kantaja esittää vaaditun 500 000 ecun osalta, että hän on laskujen maksamatta jättämisen takia odottamatta joutunut rahoitusvaikeuksiin, mikä johti puolestaan kantajan maksukyvyttömyyteen, pankkiluottojen menettämiseen ja siihen, että ITAM SIDERissä työskennelleestä 21 erikoistuneesta työntekijästä 15 joutui työttömäksi.

29 Kantaja ei ole mielestään menetellyt millään tavoin moitittavasti. Ensinnäkin sopimuksen täyttämisessä olleet viivästykset johtuivat osaksi siitä, että Somagaz siirsi toistuneista lupauksistaan huolimatta joka kerta pullojen valmistuksen tarkastamiseksi suunnittelemaansa tutustumiskäyntiä ITAM SIDERin tehtaalle, ja siitä, että pullojen toimitusaikaan sattuneet Italian kuljetusalan useat lakot viivästyttivät toimituksia. Kantaja katsoo Somagazin hiljaisesti myöhentäneen sovittua toimituspäivää sillä, että se on jatkuvasti ilmoittanut suunnittelemistaan vierailuista, ja toteaa, että toimituksia viivästyttäneet lakot on katsottava yleisten sopimusehtojen 46 artiklassa tarkoitetuksi ylivoimaiseksi esteeksi. Toiseksi se toteaa, että toimitetut pullot olivat laadultaan hyviä. Tämä koskee sekä ensimmäisen erän pulloja, joiden laatua oli arvosteltu mutta joita kantaja kuitenkin oli käyttänyt, että muiden erien pulloja, joiden laatua ei ole edes arvosteltu.

30 Vastaajan mukaan hankinta voidaan rahoittaa EKR:n kautta ainoastaan, jos kysymyksessä oleva tavarantoimittaja noudattaa sovittuja ehtoja. Kantajan toimittamille tavaroille ei voitu saada EKR:n rahoitusta, koska Somagaz kieltäytyi vastaanottamasta niitä ja kieltäytyminen on tapahtunut puolueettoman asiantuntijalausunnon perusteella. Vastaaja katsoo, että tällaisissa olosuhteissa laskujen maksamatta jättämistä ja siitä mahdollisesti aiheutunutta muuta vahinkoa ei voida missään tapauksessa lukea komission edustuston syyksi.

31 Vastaaja korostaa vielä, että kantaja ei ole missään vaiheessa kiistänyt asiantuntijalausunnon loppupäätelmien oikeellisuutta. Se huomauttaa, ettei kantaja ole riitauttanut asiantuntijalausunnon sisältämien lukuisten, teknisiä seikkoja koskevien toteamuksien oikeellisuutta ja että se on luopunut aikomuksestaan hankkia toinen asiantuntijalausunto.

32 Sen väitteen osalta, että Somagazin toimitusjohtaja olisi toiminut vilpillisesti, jopa vaatinut lahjusta, ja siitä, että komission asiamies olisi toiminut kyseisen henkilön kanssa yhteisymmärryksessä, vastaaja lausuu, ettei tältä osin ole esitetty mitään todisteita. Sama pätee kantajan väitteeseen, jonka mukaan Somagaz olisi käyttänyt pullot.

33 Tämän jälkeen vastaaja esittää menettelynsä laillisuuden osalta esittämiensä väitteiden ja perusteluiden lisäksi täysin toissijaisesti, että kantajan yritys on sillä, että se on viivästynyt sopimuksen täyttämisessä, ja sillä, että se on jättänyt pyytämättä sopimuksen täyttämistä koskevan määräajan pidentämistä, syyllistynyt laiminlyöntiin. Se korostaa myös, että ITAM SIDER olisi voinut rajoittaa vahinkoa sillä, että se olisi ottanut takaisin Somagazin vastaanottamatta jättämän ensimmäisen pulloerän ja sillä, että se ei olisi toimittanut lisää pulloja sen jälkeen, kun Somagaz oli jo purkanut hankintasopimuksen.

34 Vastaaja katsoo lopuksi, että ITAM SIDERillä oli rahoitusvaikeuksia jo ennen pullojen toimittamista, mitä kuvaa se, että ITAM SIDER ei onnistunut saamaan pankkitakausta, joka olisi kattanut 60 prosenttia hankintasopimuksen arvosta. Se katsoo lopuksi, että mahdollisella ITAM SIDERin asettamisella konkurssiin ei ole mitään yhteyttä tavarahankinnan maksamatta jättämisen kanssa.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

35 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensiksi, ettei sillä ole toimivaltaa lausua kantajan mahdollisesta oikeudesta saada kyseisen hankintasopimuksen täyttämisen perusteella laskunsa mukaista suoritusta. Tämä kysymys kuten kaikki muutkin kantajan ja Somagazin välille sopimuksen täyttämisestä nousseet kysymykset on ratkaistava yleisten sopimusehtojen 48 artiklan mukaan joko sovinnolla, sovittelussa tai välimiesmenettelyssä. Sitä paitsi perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivalta vahingonkorvauskanteiden osalta on rajoitettu koskemaan ainoastaan sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevia kysymyksiä.

36 Näin ollen ei ole tarvetta tutkia sitä, miltä osin kantaja ja Somagaz ovat noudattaneet sopimusehtoja. Erityisesti on todettava, että kysymys toimituksen määräaikojen noudattamisesta, kysymys siitä, vastaavatko pullot hankintasopimuksen teknisiä eritelmiä, ja kysymys pullojen vastaanottamisesta ja niiden käytöstä sekä sopimuksen purkamistavan oikeellisuudesta eivät kuulu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivaltaan. Samasta syystä ei ole tarvetta päättää kantajan tarjoamasta näytöstä, kuten kantajan ja Somagazin toimitusjohtajan välillä käydyn puhelinkeskustelun nauhoituksesta (ks. edellä 21 kohta).

37 Sen sijaan mikään ei estä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta valvomasta komission edustuston menettelyä edustuston velvollisuuksien perusteella ja päättämästä siitä mahdollisesti aiheutuvasta sopimussuhteen ulkopuolisesta komission

vastuusta (asia 118/83, CMC v. komissio, tuomio 10.7.1985, Kok. 1985, s. 2325, 31 kohta ja asia T-451/93, San Marco v. komissio, tuomio 16.11.1994, Kok. 1994, s. II-1061, 42, 43 ja 86 kohta).

38 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tältä osin tarpeelliseksi tutkia, onko komission Mauritanian edustusto noudattanut velvollisuuksiaan asiantuntijalausunnon hankkimiseen liittyvien järjestelyjen osalta. Tältä osin on todettava, että nimenomaan edustusto on valinnut asiantuntijan, määritellyt tämän tehtävät ja tehnyt asiantuntijalausunnon laatimista koskevan sopimuksen tämän kanssa ja allekirjoittanut sopimuksen 20.2.1994. Kuten edellä on todettu, näihin toimenpiteisiin ryhdyttiin Mauritanian tulojen ja menojen hyväksyjän 20.12.1993 tekemän pyynnön perusteella. Kyseiset toimenpiteet sisältyvät myös edustuston velvollisuuksiin "ylläpitää läheisiä ja jatkuvia yhteyksiä kansalliseen tulojen ja menojen hyväksyjään kehitysrahoitusyhteistyön täytäntöönpanon yhteydessä ilmenneiden erityisongelmien erittelemiseksi ja ratkaisemiseksi" tosiseikkojen tapahtumisaikaan voimassa olleen neljännen AKT—ETY-yleissopimuksen 317 artiklan m alakohdan mukaan. Kuten kaikkien yhteisön säädöksillä toimielimille annettujen tehtävien osalta, komission edustusto oli velvollinen noudattamaan tätä velvollisuutta hyvän hallintotavan mukaisesti.

39 Näiden oikeussääntöjen perusteella ja ottaen huomioon sen, että edustusto on huolehtinut valmistelevista yhteydenotoista asiantuntijaan ja vaikuttanut asiantuntijalausunnon hankkimistapaan 20.2.1994 asti tämä päivä mukaan lukien, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että edustusto on tiennyt tai ainakin sen olisi pitänyt tietää, että asiantuntija saapuu Mauritaniaan ja aloittaa siellä työnsä välittömästi asiantuntijalausunnon laatimista koskevan sopimuksen allekirjoittamisen eli 21.2.1994 jälkeen. Koska komission edustusto tiesi myös, että kantaja oli Italiassa ja että hän tarvitsi välttämättä useita päiviä saapuakseen Mauritaniaan, sen piti käsittää, ettei kantaja voinut olla läsnä asiantuntijan suorittamassa tarkastuksessa. Kuitenkin voidaan katsoa, että komission edustusto olisi pystynyt sopimaan asiantuntijan kanssa, ettei tämä aloita tarkastustaan välittömästi sitä koskevan sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen, jotta kantaja olisi pystynyt Somagazin tavoin olemaan läsnä asiantuntijan suorittamassa tarkastuksessa.

40 Tästä seuraa, että vaikka ei ole näytettykään, että komission edustusto olisi halunnut hankkia näennäisen asiantuntijalausunnon tai asettua Somagazin puolelle, se on kuitenkin jättämällä huolehtimatta asiantuntijalausunnon hankkimista järjestäessään siitä, että kantajalla on mahdollisuus olla läsnä asiantuntijan suorittamassa tarkastuksessa, noudattanut puutteellisesti sille hyvän hallintotavan mukaan kuuluvia velvollisuuksia.

41 Kuitenkaan näin todettu virhe ei ole sellainen, että komissio olisi pelkästään sen perusteella vahingonkorvausvastuussa kantajalle aiheutuneista vahingoista, joita tämä on vaatinut korvattavaksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin, että yhteisön vastuun syntyminen edellyttää paitsi, että kantaja näyttää toteen, että kyseinen toimielin on toiminut lainvastaisesti ja että vahinko on tosiasiassa syntynyt, myös että toiminnan ja vahingon välillä on syy-yhteys (yhdistetyt asiat 197/80, 198/80, 199/80, 200/80, 243/80, 245/80 ja 247/80, Ludwigshafener Walzmühle ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 17.12.1981, Kok. 1981, s. 3211, 18 kohta; asia C-257/90, Italsolar v. komissio, tuomio 14.1.1993, Kok. 1993, s. I-9, 33 kohta ja yhdistetyt asiat T-481/93 ja T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1991, s. II-2941, 80 kohta). Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vahingon on aiheuduttava riittävän välittömästi lainvastaiseksi väitetystä toiminnasta (yhdistetyt asiat 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 ja 45/79, Dumortier frères ym. v. neuvosto, tuomio 4.10.1979, Kok. 1979, s. 3091, 21 kohta ja asia T-175/94, International Procurement Services v. komissio, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. II-729, 55 kohta).

42 Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee yksiselitteisesti, että kantajan vaatiman vahingonkorvauksen ensimmäinen kohta johtuu luonteensa perusteella siitä, että Somagaz jätti maksamatta hankintasopimuksen mukaisen loppukauppahinnan, ja että kantajan vahingonkorvausvaatimuksen muut kohdat liittyvät myös tähän maksamatta jättämiseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin, että sen edellä todetun virheen, jonka komission edustusto on tehnyt, vaikutus Somagazin päätökseen olla maksamatta hankintasopimuksen mukaista loppukauppahintaa, on korkeintaan välillistä ja epävarmaa. Nimittäin vaikkakin on totta, että

kantaja olisi voinut olla läsnä asiantuntijalausuntoa laadittaessa, ellei komission edustusto olisi tehnyt virhettä, ei ole kuitenkaan varmaa, että asiantuntija olisi päätynyt toisenlaiseen lopputulokseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa lisäksi, että kantaja ei ole kirjelmässään eikä suullisen käsittelyn aikana kiistänyt yksilöidysti asiantuntijan esittämien teknisten toteamusten oikeellisuutta; kantaja ei ole myöskään kiistänyt niitä asiantuntijan toteamia lukuisia kohtia, joissa tavara poikkeaa hankintasopimuksen teknisistä eritelmistä; lisäksi hän on luopunut aikomuksestaan hankkia toinen asiantuntijalausunto (ks. edellä 15 kohta).

43 Lisäksi on hyvin epävarmaa, olisiko Somagaz maksanut hankintasopimuksen mukaista loppukauppahintaa silloinkaan, jos asiantuntijalausunto olisi ollut kantajalle edullinen. Tältä osin on todettava, että Somagaz ei 21.4.1994 lähettämänsä telekopion sanamuodon mukaan purkanut sopimusta ainoastaan sen perusteella, mitä asiantuntijalausunnossa oli todettu ensimmäisen erän pulloista, vaan myös siksi, että kantaja ei ollut toimittanut muita pulloja ajallaan.

44 Komission edustuston tavan hoitaa asiaa ja hankintasopimuksen mukaisen loppukauppahinnan maksamatta jättämisen välillä on sitäkin vaikeampi todeta riittävän välitöntä yhteyttä, kun komission edustustoon ei ole otettu yhteyttä laskujen hyväksymiseksi, eikä kantaja ollut ilmoittanut tälle, että laskut oli esitetty toimivaltaisille Mauritanian viranomaisille. Vastaaja on vahvistanut tämän paikkansapitävyyden vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen istunnossa, eikä kantaja ole kiistänyt sitä. Sitä paitsi ei ole varmaa, oliko laskuja todella esitetty Mauritanian viranomaisille, koska kantaja on todennut vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tätä koskevaan kysymykseen ainoastaan, että laskut on esitetty ostajalle. Tämä vastaus ei osoita, että komission edustusto olisi vastuussa hankintasopimuksen mukaisen loppukauppahinnan maksamisesta, vaan saa pikemminkin epäilemään, onko kantaja itse noudattanut maksumenettelyä koskevia ehtoja, joista on määrätty EKR:n rahoittamia julkisia hankintoja koskevien sopimusten tekemiseksi järjestettäviä tarjouskilpailuja koskevien yleisten lausekkeiden ja tiettyjen erityisehtojen otteen (osa B) 22 artiklassa; nämä ehdot olivat osa hankintasopimusta.

45 Lisäksi on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan siinä tapauksessa, että EKR:n rahoittaman hankinnan toimittajan ja ostajan välistä sopimus-

riitaa ei ole aikaisemmin saatu ratkaistua sovinnolla eikä sen osalta ole päästy ratkaisuun sovittelussa eikä sitä ole ratkaistu myöskään välimiesmenettelyssä, hankinnan toimittaja ei kykene näyttämään toteen, että hänelle olisi aiheutunut komission toiminnasta vahinkoa, joka olisi eri vahinko kuin se, josta hänen on vaadittava korvausta ostajalta edellä mainittuja oikeussuojakeinoja käyttämällä (asia 33/82, Murri frères v. komissio, tuomio 19.9.1985, Kok. 1985, s. 2759, 38 kohta ja em. asia International Procurement Services v. komissio, tuomion 58 kohta). Kuitenkin on todettava, ettei kantaja ole tähän päivään mennessä käyttänyt asianmukaisia oikeussuojakeinoja riitauttaakseen Somagazin kieltäytymisen maksaa hänelle hankintasopimuksen mukaista loppukauppahintaa.

46 Koska kantaja ei ole pystynyt näyttämään, että vastaajan toiminnan ja korvattavaksi vaaditun vahingon välillä olisi syy-yhteys, kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

47 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi velvoittaa asian voittaneen osapuolen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut, jotka voittanut osapuoli on aiheuttanut omalla menettelyllään (ks. mutatis mutandis asia 263/81, List v. komissio, tuomio 27.1.1983, Kok. 1983, s. 103, 30 ja 31 kohta ja asia T-336/94, Efisol v. komissio, tuomio 16.10.1996, Kok. 1996, s. II-1343, 38 ja 39 kohta).

48 Tässä asiassa kantaja on hävinnyt asian. Oikeudenkäyntikuluista määrättäessä on kuitenkin otettava huomioon vastaajan menettely, sillä vastaaja on jättäessään huolehtimatta asiantuntijalausuntoa hankkiessaan, että kantaja voisi olla läsnä asiantuntijalausuntoa laadittaessa, noudattanut puutteellisesti hyvän hallintotavan mukaisia velvollisuuksia.

49 Näin ollen kantajaa ei voida moittia siitä, että hän on saattanut tämän menettelyn ja siitä mahdollisesti aiheutuneen vahingon arvioinnin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi. On todettava, että vastaajan menettely on edesauttanut oikeusriidan syntymistä. Näin ollen komissio on velvoitettava vastaamaan kaikista oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään.

2) Komissio vastaa kaikista oikeudenkäyntikuluista.

Saggio Tiili Moura Ramos

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä kesäkuuta 1997.

H. Jung A. Saggio

kirjaaja presidentti